

Asia: VN/34883/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maatalousyrittäjän eläkelain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Taiteilijaseura kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta maatalousyrittäjän eläkelain muuttamiseksi. Suomen Taiteilijaseura on kuvataiteen vaikuttaja- ja asiantuntijaorganisaatio, joka edustaa yli 3 000 kuvataiteilijaa.

Suomen Taiteilijaseura kiinnittää esitysluonnosta tarkastellessaan erityistä huomiota taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien asemaan. Esitysluonnoksen mukaan maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutetut tieteellistä tutkimusta tekevät tai taiteellista toimintaa harjoittavat apurahansaajat jäisivät maatalousyrittäjien uusia lakisääteisiä varhaisen tuen palveluja koskevan säännöksen ulkopuolelle.

Koska apurahansaajat eivät tulisi uusien palvelujen piiriin, Melan mahdollisuus järjestää työkyvyttömyysriskin hallintaan tähtävää toimintaa säilyisi esitysluonnoksen mukaan heidän osaltaan ennallaan. Apurahansaajille Mela on järjestänyt muun muassa työhyvinvointipäiviä sekä koulutusta, joka on liittynyt erityisesti psykososiaalisen kuormituksen hallintaan. Apurahansaajien käytettävissä on ollut kaikkien MYEL-vakuutettujen käytettävissä oleva Melan työhyvinvointineuvojan puhelinpalvelu sekä digiaineistoja.

Perusteena varhaisen tuen palvelujen rajaamiselle vain maatalousyrittäjiin on esitysluonnoksen mukaan muun muassa se, että apurahansaajien työhön ei liittyisi pääsääntöisesti vastaavaa fyysistä kuormitusta tai työkyvyttömyys- ja tapaturmariskiä kuin maatalousyrittäjillä. Esitysluonnoksessa apurahansaajien työllä ei myöskään ole katsottu pääsääntöisesti olevan liittymää esimerkiksi kansalliseen huoltovarmuuteen.

Suomen Taiteilijaseura huomauttaa, että kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen taiteilijoiden työhyvinvointia käsittelevän vuoden 2022 Taiteen ja kulttuurin barometrin perusteella ennaltaehkäiseville työkykyä edistävillä palveluilla on olennaista tarvetta taiteilijoiden ja siten myös taiteellista toimintaa harjoittavien apurahansaajien keskuudessa.

Barometrin mukaan taiteilijan työhön liittyy sekä fyysisiä että psykososiaalisia kuormitustekijöitä, ja useilla taiteenaloilla on työhön liittyviä terveystriskejä. Monien taiteilijoiden työ on fyysisesti kuormittavaa ja työskentelyasennot asettavat haasteita tuki- ja liikuntaelimistölle. Fyysisestä työympäristöstä aiheutuvia kuormitustekijöitä ovat esimerkiksi meluallistus ja pitkäaikainen altistuminen eri kemikaaleille. Psykososiaalista kuormitusta aiheuttavat etenkin taloudellisen tilanteen epävarmuus sekä apurahoihin liittyvä kilpailu ja ennakkoinnin vaikeus.

Lisäksi Suomen Taiteilijaseura korostaa, että kulttuurilla ja taiteella on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä. Huoltovarmuuskeskus on keväällä 2024 alkanut selvittää kulttuurialan ottamista mukaan huoltovarmuustoiminnan piiriin. Myös hallitusohjelmassa on nostettu esiin kulttuurin suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonaisturvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle.

Suomen Taiteilijaseura esittää huolensa apurahansaajien työkyvyn edistämisestä ja pitää tärkeänä, että myös apurahansaajien liittämistä varhaisen tuen palveluihin selvitettäisiin. Apurahansaajien työhyvinvointiin ja työkyvyttömyysriskin vähentämiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota ja suunnata lisää resursseja.

Kuosa Viivi
Suomen Taiteilijaseura